

BLOGI

Mitä opittavaa Suomella olisi muiden maiden talousosaamisen strategioista?

Talousosaaminen | 07.08.2020 | Anu Raijas

KIRJOITTAJA

Anu Raijas
Talousosaamisen
neuvonantaja

Osana Suomen Pankin talousosaamishanketta minä ja kollegani Richard Brander selvitimme eri maiden talousosaamisen edistämisen strategioita. Keskityimme kuvaamaan eri maiden strategioita ottamatta kantaa siihen, mikä malleista voisi olla paras Suomelle. Tätä pohdimme myöhemmin talousosaamishankkeessa. Sitä varten tarvitsemme muutakin tietoa, esimerkiksi tietoa Suomen vallitsevasta tilanteesta, talousosaamisesta ja sen edistämistoiminnasta.

Tehty kartoitus osoitti, että strategioita voidaan toteuttaa monella eri tavalla: toiset maat ovat määritelleet erittäin tarkasti tavoitteet, laatineet yksityiskohtaisen ja aikataulutetun toimintasuunnitelman sekä arvioineet vaikuttavuutta, kun taas toiset ovat vain hahmotelleet toiminnalle yleiset raamit. Strategian esitysmuoto sinänsä ei ole olennaista. Tärkeää on, että strategia parantaa kansalaisten talousosaamista.

Kehittyneissä länsimaissa talousosaamisen kansallisen strategian lähtökohdat ovat pääsääntöisesti samat: saada kansalaiset ymmärtämään raha-asioiden tärkeys oman hyvinvoinnin kannalta ja tekemään hyviä taloudellisia päätöksiä luotettavan tiedon pohjalta. Strategian avulla luodaan puitteet tämän toteutumiselle.

Talousosaamisen strategian tavoite - kansalaisten parempi talousosaaminen - tuottaa hyvinvointia niin yksittäisille kansalaisille kuin yhteiskunnan muillekin sektoreille. Siksi vastuu sen edistämisestä on kaikilla toimijolla, myös kansalaisilla itsellään. Jotta toiminta olisi tehokasta ja vaikuttavaa, on tärkeää sopia tarkoituksenmukaisesta työnjaosta eri tahojen kesken. Tähän kansallinen strategia tai toimintamalli on hyvä työkalu. Työnjakoa tulee koordinoita ja siitä tulee viestiä, jotta se on kaikkien tiedossa. Monessa maassa kaikki talousosaamisen edistämiseen liittyvä toiminta on koottu keskitetyksi joko siitä vastuussa olevan organisaation verkkosivustolle

tai sitten sitä varten on perustettu oma, helposti löydettävä verkkosivusto.

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD on 2010-luvulla ollut talousopetuksessa aktiivinen yhtenäisten suositusten, periaatteiden ja menetelmien kehittämisessä sekä parhaiden käytäntöjen tunnistamisessa ja jakamisessa talousosaamisen parantamiseksi. OECD:n toiminta on saanut monet maat aktivoitumaan talousosaamisen edistämiseksi.

Suomessa eri toimijat tunnustavat yksimielisesti talousosaamisen merkityksen ja tärkeyden. Tämä on hyvä lähtökohta strategian valmistelulle. Kansallisen strategian valmistelussa tulee olla kaikki keskeiset tahot mukana, koska yhdessä luotuaan strategiaan sitoudutaan. Valmistelussa on tärkeää paneutua - vaikka se voi kuulostaa tylsältä - käsitteen ja toiminnan rajausten määrittelyyn.

Kaikkien toimijoiden tulee ymmärtää talousosaaminen ja sen edistäminen samalla tavalla.

Kansalliset tarpeet talousosaamisen parantamiseksi tulee määritellä ja mahdolliset aukkokohdat huomioida. Ne maat, joilla on pitkä kokemus strategian toteuttamisesta, ovat laatineet strategiaan konkreettisen ja käytännönläheisen toteuttamissuunnitelman. Tähän on liitetty myös vaikuttavuuden arvioinnin kehittämistä sekä talousosaamisen säännöllistä väestötason seuranta.

Kansallisen strategian vastuutaho on pääsääntöisesti julkinen toimija: joko keskuspankki, finanssivalvonta, valtiovarainministeriö tai toimintaa varten perustettu uusi julkinen organisaatio. Julkinen organisaatio on puolueeton ja sillä on riittävästi arvovaltaa, jotta toiminta otetaan vakavasti. Talousosaamisen edistämiseen tarvitaan myös pysyvä rahoitus, mikä takaa toiminnalle jatkuvuuden.

Niin talousosaamiseen kuin sen edistämiseen tarvitaan tieteellistä tutkimusta. Erityisesti tarvitaan oikeiden indikaattoreiden määrittelyä. Lisäksi tarvitaan säännöllistä väestötason mittaamista talousosaamisen kehittymisestä yli ajan. Tutkimus ja käytäntö on hyvä saada toimimaan vuorovaikutuksessa erilaisin koeasetelmin, relevantteja kohderyhmiä tunnistaen ja vaikuttavuutta tutkien.

Pyörää ei kannata keksiä uudelleen. Suomen kansallisen strategian suunnittelussa kannattaa poimia parhaat palat muiden maiden strategioista. Minkään maan toimintamallia ei voi suoraan kopioida, vaan on mietittävä, mikä sopii parhaiten juuri meidän olosuhteisiimme ja vallitsevaan tilanteeseen. Toteuttamissuunnitelman on hyvä olla konkreettinen, käytännönläheinen, toteuttamiskelpoinen ja kustannustehokas. Koordinoiva taho tarvitaan, mutta sen toiminta tulee pitää mahdollisimman kevyenä, ja keskittää resurssit talousosaamisen edistämiseen.

Asiasanat

kansallinen strategia, talousosaaminen, talousosaamishanke